

Κωνσταντίνος Τσοπάνης - Δρ. Ιστορίας και Φιλοσοφίας των Θρησκευμάτων:

Η μάχη του Βαλμού (20 Σεπτεμβρίου 1792) μεταξύ των Γαλλικών επαναστατικών δυνάμεων και του Πρώσο-αυστριακού αυτοκρατορικού στρατού ήταν καθοριστική για την επιβίωση της Γαλλικής Επανάστασης. Τελικά οι Επαναστάτες νίκησαν τις καλά εκπαιδευμένες και εξοπλισμένες δυνάμεις των Ευρωπαίων μοναρχών και η Επανάσταση σώθηκε. Στην πραγματικότητα όμως δεν έγινε μάχη. Μετά από έναν εκτεταμένο βομβαρδισμό του αυτοκρατορικού πυροβολικού που έφερε σε απελπισία τους Γάλλους, οι σύμμαχοι αποσύρθηκαν ανεξήγητα. Τι είχε συμβεί; Ο αρχηγός των συμμαχικών δυνάμεων, δούκας του Μπρούνσβικ και υψηλόβαθμος μασώνας, είχε αποφασίσει να μην κερδίσει την καθοριστική αυτή μάχη

Κάθε φορά που γίνεται λόγος για την Γαλλική επανάσταση ο νους όλων πηγαίνει σε ένα αυθόρμητο ξέσπασμα του Γαλλικού λαού εναντίον του βασιλικού και εκκλησιαστικού δεσποτισμού, το οποίο έγινε με αφορμή την οικονομική δυσπραγία στην οποία είχε οδηγήσει την χώρα η κακή οικονομική διαχείριση των τότε πολιτικών και η ανικανότητα εχέφρονος διακυβέρνησης του τόπου από τον βασιλιά Λουδοβίκου ΙΣΤ΄. Με βάση μάλιστα το παράδειγμα της Γαλλικής Επανάστασης έχουμε συνηθίσει μέσα από την ιστορία που διδασκόμαστε να θεωρούμε δεδομένο το γεγονός ότι ένας λαός χωρίς να καθοδηγείται από κάποιον ή να δρα, έστω και εν αγνοία του, βάσει κάποιου καλά οργανωμένου σχεδίου, μπορεί να εξεγερθεί αυθόρμητα και να καταλύσει αιωνόβιες δυναστείες με βαθιές ρίζες τόσο στην Ιστορία όσο και στον ψυχικό συμβολισμό του, να καταλάβει την εξουσία και να εφαρμόσει τακτικές, θέσμια και ιδεολογίες παντελώς ξένες στην ψυχосύνθεση των επαναστατημένων. Γιατί αυτό ήταν η Γαλλική Επανάσταση, μια επανάσταση των Γάλλων εναντίων της ίδιας τους της ιστορίας, των παραδόσεων τους, της καθολικής τους θρησκείας και γενικά όλων όσων συνιστούσαν τα παραδοσιακά θεμέλια στα οποία στηριζόταν η χώρα τους, «η πιο αγαπημένη θυγατέρα της Καθολικής Εκκλησίας» κατά την ρήση της Αγίας Έδρας. Χωρίς να παραβλέπουμε το ότι η Γαλλική Επανάσταση ήταν ένα μεγαλειώδες γεγονός που συγκλόνησε και ταρακούνησε την Ευρώπη- νικώντας την κατά κράτος στις πολεμικές συρράξεις που ακολούθησαν- και του οποίου οι αντίλαλοι ηχούν μέχρι σήμερα στην Γηραιά Ήπειρο, ωστόσο πρέπει να σημειώσουμε πως δεν πείθει για το «αυθόρμητο» του ξεσπάματος της. Οι ευρωπαϊκές επαναστάσεις και οι εξεγέρσεις, για παράδειγμα, που επακολούθησαν χρονικά μας πείθουν για το εντελώς αντίθετο. Η ρωσική επανάσταση του 1917, μετά τον αυθορμητισμό της πρώτης εξέγερσης, κινήθηκε πάνω στο από χρόνια καλά οργανωμένο από το Λένιν, σχέδιο κατάληψης της εξουσίας. Από την άλλη μεριά οι αυθόρμητες εξεγέρσεις της ανατολικής Ευρώπης μετά το τέλος του Β΄ π.π. (Βερολίνο 1953, Ουγγαρία 1956, Τσεχοσλοβακία 1967 κ.α.) που δεν ήταν τίποτε άλλο παρά αυθόρμητα ξεσπάσματα του καταπιεσμένου λαού, τα οποία όμως εξαιτίας του ότι εστερούντο ηγεσίας και σχεδίου δράσης τελικά κατεπνίγησαν κάθε φορά μέσα σε λουτρά αίματος, ενώ τα καθεστώτα που επακολούθησαν των εξεγέρσεων ήταν σε αυταρχικότητα «χείρονα των πρώτων». Τώρα σίγουρα κάποιος θα θέτουν το ερώτημα: ποιοι και γιατί να ήθελαν την ανατροπή αυτού που μετεπαναστατικά ονομάστηκε «Παλιό Καθεστώς» (Ancien Regime) και πως κατάφεραν να ξεσηκώσουν τον λαό εναντίον του; Η απάντηση δεν είναι δύσκολο να δοθεί ούτε να τεκμηριωθεί. Αρχίζοντας από το δεύτερο σκέλος της ερώτησης παραπέμπουμε στον Γάλλο ψυχολόγο Αύγουστο Λε Μπόν ο οποίος στο κλασικό βιβλίο του «Ψυχολογία των Επαναστάσεων» υποστηρίζει πως σε κάθε εποχή και σε κάθε κράτος υπάρχει ένας αριθμός δυσαρεστημένων ο οποίος για πολλούς και διαφόρους λόγους είναι έτοιμος πάντοτε να εξεγερθεί. Ο αριθμός αυτός αυξομειώνεται αναλόγως με τις οικονομικές συνθήκες στις οποίες διαβιεί κάθε πληθυσμός.

Αφορμή μια ηφαιστειακή έκρηξη

Εδώ ακριβώς πρέπει να αναφέρουμε έστω και παρενθετικά ένα φυσικό γεγονός το οποίο επέδρασε καταλυτικά ως αστάθμητος παράγοντας στην προετοιμασία του εδάφους για το ξέσπασμα της Επανάστασης και το οποίο σχεδόν ποτέ δεν αναφέρεται. Έναν χρόνο πριν την επανάσταση, το έτος 1788, σημειώθηκε στον χώρο του Βόρειου Ατλαντικού, κοντά στην Ισλανδία, η έκρηξη ενός υποθαλασσίου ηφαιστείου το οποίο εξέβαλε μια τεράστια ποσότητα μάγματος ώστε σχημάτισε ένα

ολόκληρο νησί το οποίο υφίσταται έως σήμερα. Τα αέρια που απελευθερώθηκαν από την έκρηξη του ηφαιστείου μεταφέρθηκαν με τα εναέρια ρεύματα πάνω από τον ουρανό της Γαλλίας προκαλώντας εκείνη την χρονιά ανομβρία, καταστροφή της γεωργικής παραγωγής και σιτοδεία σε όλη την χώρα. Η κυβέρνηση δεν μπόρεσε να αντιμετωπίσει εγκαίρως το πρόβλημα και το φάσμα της πείνας άρχισε να πλανάται πάνω από τον λαό. Μια απρόσμενη ηφαιστειακή έκρηξη στον Βόρειο Ατλαντικό λοιπόν σε συνδυασμό με την ανικανότητα του βασιλιά να αντιμετωπίσει δύσκολες καταστάσεις αύξησαν στο μέγιστο την λαϊκή δυσαρέσκεια και αποτέλεσαν την χρυσή ευκαιρία όσων από χρόνια ετοιμάζονταν για να ανατρέψουν την καθεστηκυία τάξη και να πάρουν την εξουσία στα χέρια τους. Έτσι με αφορμή την οικονομική ανέχεια που οδήγησε σε πείνα εκείνη την χρονιά του γαλλικό λαό ξέσπασε μια λαϊκή εξέγερση στα πλαίσια της οποίας μια σειρά παράξενων γεγονότων είδαν το φως της ημέρας. Συγκεκριμένα ο άοπλος λαός που ξεσηκώθηκε καταρχήν ζητώντας ψωμί σύντομα κινήθηκε προς το φρούριο της Βαστίλης ζητώντας την απελευθέρωση των πολιτικών κρατουμένων. Μόνο που στην Βαστίλη εκείνη την εποχή οι κρατούμενοι ήσαν 16 ή 17 και σχεδόν όλοι ανήκαν στο ποινικό δίκαιο. Μεταξύ τους μάλιστα βρισκόταν και ο μαρκήσιος ντε Σάντ καταδικασμένος για την δολοφονία μιας πλειάδας γυναικών της υπαίθρου προκειμένου να ικανοποιήσει τα ιδιαίτερα σεξουαλικά του ένστικτα. Πολιτικοί κρατούμενοι δεν υπήρχαν και η απάντηση που συχνά δίνεται είναι ότι ο επαναστατημένος λαός δεν το γνώριζε. Στην συνέχεια οι επαναστάτες αποφασίζουν να καταλάβουν την Βαστίλη ως σύμβολο του βασιλικού δεσποτισμού. Η Βαστίλη ωστόσο ήταν χτισμένη και οχυρωμένη με τρόπο ώστε να μπορέσει να αμυνθεί για μήνες ολόκληρους σε ένοπλη πολιορκία και αυτό οι Παριζιάνοι το ήξεραν πολύ καλά. Βάσει ποιας λογικής λοιπόν κινήθηκε ο άτακτος όχλος με σκοπό να την εκπορθήσει; Το εγχείρημα ακούγεται σχεδόν παράλογο. Κι όμως, ο αξιωματικός διοικητής της Βαστίλης, δρώντας ως «από μηχανής θεός», έριξε την ξύλινη γέφυρα πάνω από την γεμάτη νερό τάφρο που εμπόδιζε τον λαό να πλησιάσει την Βαστίλη, άνοιξε τις πύλες και παρέδωσε στους επαναστατημένους το φρούριο μαζί με την φρουρά του. Αμέσως οι ποινικοί κρατούμενοι απελευθερώθηκαν, το φρούριο πυρπολήθηκε και η φρουρά δολοφονήθηκε μαζί με τον διοικητή της από τον εξαγριωμένο όχλο. Εδώ δίκαια θα αναρωτηθεί κάποιος, τι ήταν αυτό που έπεισε τον διοικητή να παραδώσει τον εαυτό του και τους άνδρες του στην μανία των επαναστατών την στιγμή που για αρκετό χρόνο μπορούσε να μείνει μέσα στην ασφάλεια του φρουρίου περιμένοντας ενισχύσεις; Σίγουρα όχι οι τύψεις για τους πολιτικούς κρατούμενους που δεν υπήρχαν. Το γεγονός είναι ότι η «πτώση» – και όχι «παράδοση» όπως θα ήταν το σωστό- της Βαστίλης γιορτάζεται μέχρι σήμερα ως «πρώτος θρίαμβος της Επανάστασης»!

Μετά την Βαστίλη και ο βασιλιάς παραδίδεται αμαχητί

Στην συνέχεια, πάντοτε εντελώς αυθόρμητα και ακαθοδήγητα, οι επαναστάτες στρέφονται προς τις Βερσαλλίες. Επρόκειτο για το πολυτελές ανάκτορο που είχε οικοδομήσει ο πανίσχυρος Λουδοβίκος ΙΔ΄, ο «βασιλιάς Ήλιος», αρκετά έξω από τα τότε όρια των Παρισίων με σκοπό ακριβώς να μην είναι ευπρόσβλητο από τυχόν λαϊκές ταραχές οι οποίες συμβαίνουν σε όλες τις εποχές. Το ανάκτορο είχε δική του καλά εκπαιδευμένη φρουρά που αποτελούνταν από έναν μικρό στρατό. Έχοντας προβλεφθεί μάλιστα και η πιθανότητα ότι η γαλλική ανακτορική φρουρά μπορεί να δίσταζε να βάλει εναντίον του γαλλικού λαού είχε προσληφθεί επιπλέον και μια μονάδα επιλεγμένων Ελβετών μισθοφόρων ως προσωπική φρουρά του εκάστοτε μονάρχη. Πριν φτάσει ο επαναστατημένος λαός πεζοπορώντας στα ανάκτορα έφτασε εποχούμενος ο χωλός, επίσκοπος τότε και πρίγκιπας και κατόπιν υπουργός εξωτερικών και περίφημος διπλωμάτης, Ταλεϋράνδος με σκοπό να προσφέρει τις υπηρεσίες του στην καταστολή της εξέγερσης. Όπως αργότερα διηγείτο, αν και πρίγκιπας ο ίδιος μόνο μετά από μια μακρά αναμονή κατάφερε να συναντήσει τον δευτερότοκο αδελφό του μονάρχη, τον κατοπινό βασιλιά Λουδοβίκο ΙΗ΄, ο οποίος του ανακοίνωσε ότι «η Αυτού Μεγαλειότης ο Βασιλεύς κοιμάται»! Ξεπερνώντας την πρώτη έκπληξη ο Ταλεϋράνδος του υπενθύμισε ότι ο όχλος κινείται προς τις Βερσαλλίες και ότι ο καλύτερος τρόπος αντιμετώπισης του ήταν να μην τον αφήσουν να πλησιάσει αλλά να λάβει θέση η βασιλική φρουρά μπροστά από τα ανάκτορα και μόλις οι εξεγερμένοι φτάσουν σε απόσταση βολής να ανοίξει πυρ κατά βούληση. Σύμφωνα με την πολεμική εμπειρία αιώνων εφόσον οι εξεγερμένοι ήταν ασύντακτοι και ακαθοδήγητοι, -

τουλάχιστον έτσι διατείνονταν- μόλις έπεφταν οι πρώτοι νεκροί οι υπόλοιποι θα διαλύονταν τρεπόμενοι σε άτακτη φυγή. Η απάντηση του βασιλικού πρίγκιπα: «Ο βασιλεύς δεν σκοπεύει να χύσει ούτε μια σταγόνα γαλλικού αίματος, θα δεχτεί τους εξεγερμένους να τους ακούσει», άφησε άφωνο τον πανέξυπνο Ταλεϋράνδο. Όπως έλεγε αργότερα στα Απομνημονεύματα του «εκείνη την νύχτα εγκατέλειψα την μοναρχία όχι ασπαζόμενος τη δημοκρατία αλλά γιατί κατάλαβα ότι είχε πεθάνει. Όσοι συνέχισαν να την ακολουθούν δεν έκαναν τίποτε άλλο από το να ακολουθούν ένα πτώμα». Τα λόγια του ήταν προφητικά. Εντελώς ανέλπιστα οι καθοδηγητές της Επανάστασης είδαν τα ανάκτορα να παραδίδονται αμαχητί και τον όχλο «σαν ένα Σηκουάνα να ορμά μέσα παρασύροντας τα πάντα στο διάβα του» όπως έγραψε αργότερα ο μεγάλος Γερμανο-εβραίος λογοτέχνης Στέφαν Τσβάιχ.

Ο βασιλιάς, ξεπερνώντας κάθε προσδοκία, παραδόθηκε στους Επαναστάτες και σε όσους βρίσκονταν πίσω από αυτούς. Έκτοτε η μοίρα του ήταν προδιαγεγραμμένη μολονότι ο αγράμματος στην πλειοψηφία του λαός παρόλη την αντιμοναρχική προπαγάνδα που δεχόταν έμενε πεισματικά βασιλόφρων πληρώνοντας το πολύ ακριβά μερικές φορές. Ο βασιλιάς έπεσε χάρη στην προσωπική του ανικανότητα να κυβερνήσει και πληρώντας ουσιαστικά λάθη και αμαρτίες προκατόχων του[1], कारατομήθηκε μόνο με μια ψήφο παραπάνω και αυτή η ψήφος δεν ανήκε σε άλλο παρά στον εξάδελφο του πρίγκιπα Λουδοβίκο Φίλιππο της Ορλεάνης, γεγονός που κατέπληξε και τους πιο ακραίους επαναστάτες.

Αναφερόμενοι στο πρόσωπο του πρίγκιπα Φιλίππου της Ορλεάνης, πρωτοξάδελφου του βασιλιά και μέλους του βασιλικού Οίκου των Βουρβόνων ήλθε η ώρα να απαντήσουμε και στο πρώτο σκέλος του ερωτήματος, δηλαδή στο ποιοι ήθελαν και επιδίωξαν την ανατροπή του «Παλαιού Καθεστώτος» και γιατί. Τόσο ο πρίγκιπας Φίλιππος της Ορλεάνης όσο και πολλοί άλλοι υψηλά ιστάμενοι καθώς και διανοούμενοι της Γαλλίας των Βουρβόνων ήσαν μέλη μυστικών εταιρειών οι οποίες είχαν κάνει την εμφάνιση τους στην χώρα από το έτος 1726 όταν κάποιοι πολιτικοί εξόριστοι Άγγλοι καθολικοί (οι «Ιακωβίτες») ίδρυσαν στο Παρίσι την πρώτη μασονική στοά με την επωνυμία «Saint Thomas». Με βάση αυτή την στοά άρχισε ο προσηλυτισμός πολλών επιφανών Γάλλων, αριστοκρατών, ιεραρχών, διανοουμένων, καλλιτεχνών, κρατικών αξιωματούχων κ.α. με αποτέλεσμα γρήγορα ο αριθμός των στοών να αυξηθεί και να εξαπλωθούν σε όλη την χώρα συναποτελώντας πλέον την «Μεγάλη Στοά της Γαλλίας». Επιπλέον μολονότι στην αρχή η πρώτη στοά αποτελείτο από Καθολικούς με τον καιρό πολλοί Προτεστάντες εισέδυσαν στις τάξεις της και ως πιο δυναμικό και προοδευτικό στοιχείο κατάφεραν να πάρουν την ηγεσία στα χέρια τους. Το 1773 ένα μεγάλο μέρος των μελών της «Μεγάλης Στοάς της Γαλλίας» αποσχίσθηκε σχηματίζοντας την «Μεγάλη Ανατολή της Γαλλίας» της οποίας Μέγας Διδάσκαλος ονομάσθηκε ο Λουδοβίκος Φίλιππος της Ορλεάνης, γνωστός κατά την περίοδο της Επανάστασης και ως Φίλιππος «Ισότητα». Ο νέος αυτός σχηματισμός άρχισε να αποκτά μεγάλη οικονομική και πολιτική δύναμη γενόμενος «κράτος εν κράτει» και το 1789 που ξέσπασε η Επανάσταση αριθμούσε περίπου τις χίλιες στοές. Τι όμως ήταν εκείνο που κίνησε αυτήν την πληθύ των Γάλλων να μπουν στις στοές; Πολλοί Γάλλοι κινούμενοι από διάφορα αίτια- είτε διότι τους έλκυε ο μυστικιστικός χαρακτήρας της διδασκαλίας και των τελετουργικών της οργάνωσης, είτε πιστεύοντας στις ευγενείς ιδέες και τα ιδανικά που αυτή διακήρυσσε, είτε από ιδιοτελείς σκοπούς ή ακόμα και από ανία, - ίδιο των ευγενών-, πύκνωσαν τις γραμμές των στοών.

Επιπλέον στις τάξεις των Γάλλων ευγενών εκείνης της εποχής επικρατούσε ένας θαυμασμός για την αγγλική αριστοκρατία η οποία από την εποχή των Στιούαρτ είχε καταφέρει να επιβάλλει μια συνταγματική μοναρχία που της έδινε την δυνατότητα να κυριαρχεί στην πολιτική ζωή μαζί με τους αστούς. Σε αντίθεση με αυτούς, οι Γάλλοι αριστοκράτες είχαν υποχρεωθεί από τον ισχυρό βασιλιά Λουδοβίκο ΙΔ΄ να εγκαταλείψουν τους πύργους και τα κτήματά τους και να εγκατασταθούν μόνιμως στις Βερσαλλίες, όπου ζούσαν με επιδόματα που τους δίνονταν από το βασιλικό θησαυροφυλάκιο, χάνοντας έτσι την δύναμη τους και εκφυλιζόμενοι σε απλούς αυλικούς που ανταγωνίζονταν μεταξύ

τους για την βασιλική εύνοια. Όλοι αυτοί λοιπόν, οι οποίοι διψούσαν για την εξουσία που τους είχε αφαιρεθεί, είδαν την αγγλική αριστοκρατία ως πρότυπο και τις αγγλικής επινεύσεως τεκτονικές στοές ως ένα πολιτικό όργανο με βάση το οποίο θα μπορούσαν να διεκδικήσουν και πάλι την απολεσθείσα ισχύ τους. Σε αυτούς ήρθαν με τον καιρό να προστεθούν και οι εύποροι αστοί, δημοτικοί άρχοντες, τραπεζίτες, караβοκύρηδες, έμποροι, ελεύθεροι επαγγελματίες, τεχνίτες κ.α. οι οποίοι είχαν αποκτήσει μέσα από τα επαγγέλματα τους μια οικονομική ισχύ αλλά τους έλλειπε η πολιτική έκφραση και υπόσταση στα πλαίσια της απολυταρχικής μοναρχίας καθώς επίσης και η κοινωνική άνοδος στην ανώτερη τάξη των αριστοκρατών. Η μασονία με τις φιλελεύθερες ιδέες που πρόσφερε δημιουργούσε μέσα στα πλαίσια των στοών τις προϋποθέσεις ώστε να μπορέσουν όλες αυτές οι επιδιώξεις να βρουν την έκφραση τους. Επιπλέον μέσα στα πλαίσια των τεκτονικών εργαστηρίων υπήρχε μέσα από τον αμοιβαίο σεβασμό των διαφόρων κοινωνικών τάξεων μια κοινωνική ισότητα «εκτός κράτους» η οποία ήταν αδιανόητη στα πλαίσια του απολυταρχικού κράτους του «Παλαιού Καθεστώτος». Μέσω αυτού του τρόπου οι κοινωνικές διαφορές είχαν ήδη καταργηθεί μέσα στις στοές. Τα μέλη τους δεν ήταν πλέον «υπήκοοι» αλλά άνθρωποι μεταξύ ανθρώπων που μπορούσαν να σκέπτονται και να δρουν ελεύθερα. Έτσι η μυστική ελευθερία των στοών έγινε το μυστικό της ελευθερίας.

Αντιδράσεις και αντιπαλότητα

Όπως ήταν φυσικό σε αυτήν την αλματώδη εξάπλωση των στοών αντέδρασε πρώτα η καθολική Εκκλησία η οποία έβλεπε με καχυποψία την διδασκαλία και τα τελετουργικά των μασώνων και κατόπιν, μετά από την παραίνεση της Αγίας Έδρας, και το Γαλλικό κράτος. Η μοναρχία δεν είδε με καλό μάτι αυτή την περίεργη αγγλοφιλία των μασόνων η οποία έβαινε οσημέραι αυξανόμενη. Έτσι άρχισε μια ακήρυκτη διαμάχη ανάμεσα στην μοναρχία και στις στοές, την οποία έμελλε να κερδίσουν οι δεύτερες. Η αδύναμη μοναρχία του Λουδοβίκου ΙΣΤ΄ ονομάστηκε «γαλλικός δεσποτισμός» και το θεμέλιο του θρόνου, η καθολική Εκκλησία, «θρησκευτικός δεσποτισμός» ή «φανατισμός», όροι απωθητικοί οι οποίοι ωστόσο μπορούσαν να στηριχτούν σε ιστορικά προηγούμενα όπως οι θρησκευτικοί πόλεμοι που συντάραξαν την Γαλλία έναν αιώνα νωρίτερα και κατέληξαν με τον διωγμό των Προτεσταντών ή στη θεσμοθετημένη από την καθολική Εκκλησία «Ιερά Εξέταση», γεγονότα και τα δυο πολύ νωπά στην συλλογική μνήμη των Γάλλων. Ο ιδεολογικός πόλεμος είχε αρχίσει και οι στοές είχαν ναρκοθετήσει καλά τα θεμέλια του «Παλαιού Καθεστώτος» το οποίο αντιδρούσε σπασμωδικά και ασχεδίαστα στις καλά σχεδιασμένες επιθέσεις που δεχόταν.

Δρώντας καλά οργανωμένα σε αυτόν τον ακήρυχτο πόλεμο ζωής και θανάτου οι στοές φρόντισαν πρώτα από όλα την ιδεολογική προετοιμασία της Επανάστασης με σκοπό να αποψιλώσουν τόσο την μοναρχία όσο και την Καθολική Εκκλησία από κάθε ιδεολογικό και συμβολικό έρεισμα που είχαν στην ψυχή του λαού. Θρόνος και ναός έπρεπε να αποϊεροποιηθούν στην συνείδηση του απλού λαού και βασικό όργανο αυτού του εγχειρήματος υπήρξε η φιλοσοφία οποία θεωρήθηκε σύμμαχος της μασονίας και υποστηρίχθηκε ότι η μεταξύ τους σχέση ήταν τόσο στενή ώστε η μια απέρρεε από την άλλη. «Μεταξύ των μασώνων και των διακεκριμένων φιλοσόφων δεν υπήρξαν ούτε και μπορεί να υπάρχουν διαφορές» διακυρήσεται. Η στοά «Εννέα Μούσες» που ιδρύθηκε το 1776 με πρωτοβουλία του φιλοσόφου Helvetius και του αστρονόμου Lalande προσέλκυσε όλη την φωτισμένη ελίτ της διανοήσεως της εποχής εκείνης και ονομάστηκε «εργαστήριο φιλοσοφίας», «πρόοδος», «μέλλον» και «πραγματική επανάσταση». Μέλος της μάλιστα, αν και εισήλθε σε αυτήν το έτος 1778 δηλαδή λίγο πριν το θάνατο του, υπήρξε και ο περίφημος φιλόσοφος Βολταίρος. Έτσι η φιλοσοφία χρησιμοποιήθηκε σαν προπομπός της επανάστασης και κάτω από την μάσκα την νομιμοφροσύνης απέναντι στον βασιλιά και στους θεσμούς της μοναρχίας και της εκκλησίας εκτρέφετο το πνεύμα της αντιμοναρχικής εξέγερσης της αγγλόφιλης αριστοκρατίας και της φιλόδοξης και κοινωνικά ανερχόμενης αστικής τάξης των πόλεων. Επειχειρείτο δηλαδή μια ριζική αλλαγή της κοινωνίας σε πολιτικό και πολιτισμικό πλάνο μέσα από συγκεκριμένες νομιμοφανείς ενέργειες. Έτσι για παράδειγμα διακυρήσεται η ισότητα των ανθρώπων με σκοπό να επικριθεί η καθολική ιεραρχία αλλά όμως και προς χάρη των νέων δυνάμεων που αναπτύσσονται μέσα από την μασονία. Πολλές στοές

ακόμα και μέσα από την ίδια την επωνυμία τους διακήρυσσαν την διδασκαλία τους όπως για παράδειγμα οι στοές «Λογική», «Τελεία Ισότης» κ.α.

Ένα βασικό όπλο για την διάδοση των ιδεών τους με σκοπό την επιχειρούμενη αλλαγή ήταν η περίφημη «Εγκυκλοπαίδεια» η οποία συνιστά κατά κοινή ομολογία ένα αληθινό επαναστατικό οπλοστάσιο. Σίγουρα η εργασία του Ντιντερώ και του ντ' Αλαμπέρ δεν ήταν ένα αποκλειστικά μασονικό εγχείρημα, οπωσδήποτε όμως η στήριξη που οι στοές της παρείχαν ήταν ουσιαστική. Πολλοί μασώνοι συνεργάστηκαν στην συγγραφή άρθρων της Εγκυκλοπαιδείας και πολλοί περισσότεροι ήταν εκείνοι που προεγγράφησαν προπληρώνοντας συνδρομή και δίνοντας την δυνατότητα να εκδοθεί και να διαδοθεί το έργο. Κάποιες στοές μάλιστα έθεσαν ως υπέρτατο στόχο τους την προπαγάνδωση της Εγκυκλοπαιδείας και δεν είναι τυχαίο ότι στοές όπως αυτή της Τουλούζης αυτοτιτλοφορήθηκαν «Εγκυκλοπαιδικές». Πέρα από την Εγκυκλοπαιδεία όμως φρόντισαν να διαδώσουν τις ιδέες τους και με την έκδοση αυτοτελών βιβλίων όπως εκείνο που εκδόθηκε στο Λονδίνο το 1772 με τον τίτλο «Το έτος 2440» και του οποίου συγγραφέας ήταν ο μασώνας και μέλος της στοάς «Εννέα Μούσες» Louis Sebastien Mercier. Σε αυτό το βιβλίο που εκδόθηκε 17 ολόκληρα έτη πριν την Επανάσταση ο Mercier περιγράφει ένα όνειρο που είδε σαν όραμα και το οποίο βεβαίωνε ότι θα πραγματοποιηθεί πολύ σύντομα. Σε αυτό το όνειρο λοιπόν ο συγγραφέας είδε την πτώση της Βαστίλης, τον αποχριστιανισμό της πολύ καθολικής Γαλλίας, την κατάρρευση της Μοναρχίας και την δολοφονία του βασιλιά. Λίγο αργότερα το όνειρό του πραγματοποιήθηκε επακριβώς. Σύμπτωση ή σκοτεινή «προφητεία»; Το βέβαιο πάντως είναι ότι οι στοές συνέβαλαν στην ιδεολογική προετοιμασία της Επανάστασης με την οικονομική υποστήριξη που παρείχαν στην έκδοση της Εγκυκλοπαιδείας η οποία υπήρξε το ιδεολογικό οπλοστάσιο της Επανάστασης, με την διάδοση ορθολογιστικών, αντικαθολικών, αντιπαραδοσιακών και αντιμοναρχικών ιδεών και με την ελπίδα που έδωσαν στην παραμερισμένη αριστοκρατία και στην νεοφανείσα αστική τάξη ότι μπορούσαν να πάρουν όπως και στην Αγγλία την εξουσία στα χέρια τους.

Η έκρηξη της Επανάστασης

Με το ξέσπασμα της Επανάστασης πολλά μέλη των στοών πέρασαν από την θεωρητική προπαγάνδα στην ενεργό δράση και κάποιοι από αυτούς κατέλαβαν και υψηλές θέσεις την περίοδο της εξέγερσης. Παραδειγματικά μόνο αναφέρουμε τον δικαστή Pastoret, πρόεδρο τα έτη 1788 και 1789, της στοάς «Εννέα Μούσες» - η οποία με την έκρηξη της επανάστασης έγινε πολιτική λέσχη και μετονομάστηκε σε «Εθνική Εταιρία των Εννέα Μουσών»- ο οποίος έγινε το 1790 πρόεδρος της εκλογικής Συνελεύσεως των Παρισίων καθήκον της οποίας ήταν η επιλογή δικαστών και εισαγγελέων. Ένα άλλο μέλος της ίδιας στοάς, ο Grouvelle ήταν εκείνος που ανακοίνωσε το 1793 το διάταγμα της Συντακτικής στον βασιλιά Λουδοβίκο με το οποίο ο μονάρχης καταδικαζόταν εις θάνατον. Και ένα τρίτο μέλος της ίδιας στοάς, ο Garat, διορίστηκε από την Συντακτική υπουργός Δικαιοσύνης.

Επιπλέον δύο μασώνοι, ο μαρκήσιος La Fayette και ο αμερικάνος διπλωμάτης Franklin, οι οποίοι είχαν λάβει μέρος στην νικηφόρα Αμερικάνικη Επανάσταση είχαν επιστρέψει κατόπιν στην Γαλλία προπαγανδίζοντας τις επαναστατικές ιδέες. Εκείνοι ήταν που μέσα από την ένθερμη προπαγάνδα που έκαναν παντού υπέρ της Επανάστασης βοήθησαν ώστε όσοι είχαν ενστερνιστεί την επαναστατική ιδεολογία να περάσουν από την θεωρία στην πράξη. Ο γαλλικός θρόνος μάλιστα, λόγω της διαρκούς και μόνιμης αντιπαλότητας του με την Μ. Βρετανία είχε ενισχύσει τους Αμερικανούς Επαναστάτες χωρίς να ξέρει ότι σε λίγο ερχόταν η σειρά του να αντιμετωπίσει το ίδιο φαινόμενο και όχι μάλιστα σε αποικίες όπως οι Βρεταννοί αλλά στο ίδιο το μητροπολιτικό έδαφος της Γαλλίας. Ο μαρκήσιος La Fayette ο οποίος έπαιξε έναν πολύ σημαντικό ρόλο στην πρώτη φάση της Επανάστασης, μολονότι αργότερα δεν είχε μια σημαντική πολιτική καριέρα, μυήθηκε το 1782 στην στοά «Saint - Jean d' Ecosse du Contrat Social » και επιδόθηκε ψυχή τε και σώματι στην προετοιμασία της εξέγερσης των Γάλλων προπαγανδίζοντας τον μύθο της «νικηφόρας

Επανάστασης». Αυτός ήταν που συνέλαβε την ιδέα της σύγκλησης στο Παρίσι των τριών Γενικών Τάξεων, με σκοπό να ανοίξει με αυτόν τον τρόπο τον δρόμο της Επανάστασης και ο ίδιος παρουσίασε στην γενική Συνέλευση ένα σχέδιο της Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Στο σαλόνι του ξενοδοχείου που έμενε τότε, στην rue de Bourbon, είχε αναρτήσει ένα διπλό πίνακα. Τον μισό κάλυπτε η Διακήρυξη των Ηνωμένων Πολιτειών, όπου είχε πολεμήσει και ο ίδιος με το πλευρό των Επαναστατών, και ο άλλος μισός πίνακας ήταν κενός περιμένοντας την «Διακήρυξη των Δικαιωμάτων των Γάλλων» την οποία και ετοίμαζε ο ίδιος, όπως έλεγε συχνά στους συγκατοίκους του.

Από αυτήν την έμπνευση του μαρκήσιου La Fayette, την σύγκληση των Γενικών Τάξεων δηλαδή, άρχισε όντως και η Γαλλική Επανάσταση. Με πλήρη τάξη κλήρος, ευγενείς και εκπρόσωποι του λαού παρέλασαν στο Παρίσι και προσήλθαν στην γενική τους συνέλευση. Τίποτε ακόμα δεν μαρτυρούσε την αλληλοσφαγή που έμελλε να ακολουθήσει και το ξερίζωμα των ευγενών και του κλήρου από τον επαναστατημένο όχλο. Προς το παρόν ομνοούσαν όλοι έναντι του «κοινού εχθρού», του βασιλιά. Αργότερα θα ξεκαθάριζαν τις μεταξύ τους διαφορές, για την ώρα η «φουδαρχική αντίδραση» άνοιγε τον δρόμο για την εξέγερση των αστών. Εξάλλου το ίδιο το Palais Royal, κατοικία του δούκα της Ορλεάνης, πρίγκιπα Λουδοβίκου Φιλίππου, είχε καταστεί φωλιά επαναστατών και ο ίδιος χρηματοδοτούσε τους διαφωτιστές επαναστάτες ενώ ταυτόχρονα όπως είπαμε ήταν ο Μέγας Διδάσκαλος της Μεγάλης Ανατολής της Γαλλίας δηλαδή αυτός που κατείχε τον ανώτερο βαθμό στην ιεραρχική κλίμακα της μασονίας. Από το Palais Royal έβγαιναν όλες οι ειδήσεις σχετικά με τον βασιλιά και τους υπουργούς του χάρη στους ειδικούς ταχυδρόμους που κατέφθαναν απευθείας από τις Βερσαλλίες με τα τελευταία νέα λιγώτερο ή περισσότερο ακριβή ή και με δόσεις υπερβολής ακόμα. Οι δε τέκτονες που συμμετείχαν στην σύγκληση των τριών Γενικών Τάξεων ανέρχονταν στους 237, μόνιμοι και αναπληρωματικοί, διανεμημένοι και στις τρεις τάξεις. Για αυτούς η σύγκληση των Γενικών Τάξεων δεν ήταν παρά μόνο μια φάση την οποία θα διαδέχτο η επιβολή της Συνταγματικής και αντιπροσωπευτικής μοναρχίας και η κατάργηση του υπουργικού δεσποτισμού.

Από την αρχή ακόμα της σύγκλησης τα πράγματα έδειξαν ποιον δρόμο θα έπαιρναν αφού αντί να τεθεί σε πρώτη προτεραιότητα το οικονομικό πρόβλημα, τέθηκε ως πρώτο το ζήτημα του θεσμού της μοναρχίας. Έντρομος ο βασιλιάς έδωσε διαταγή να κλειστεί η αίθουσα συνεδριάσεων και τότε η Τρίτη Τάξη αυτοανακηρύχθηκε «Εθνική Συνέλευση», κατέλαβε την αίθουσα του τένις και ορκίσθηκε στις 20 Ιουνίου του 1789 ότι δεν θα διαλυθεί έως ότου ο βασιλιάς αποδεχθεί το σύνταγμα. Μέλη των στοών έπαιξαν τότε σημαντικό ρόλο αναλαμβάνοντας ουσιαστική δράση. Η ιδέα της κατάληψης της αίθουσας του τένις ανήκε στον μασώνο Guillotin, πρόεδρος της «Εθνοσυνέλευσης» ήταν ο επίσης μασώνος Bailly, ενώ τον όρκο που έδωσαν οι σύνεδροι του συνέταξε ο μασώνος Le Chapelier. Η Επανάσταση είχε ήδη δρομολογηθεί και στα τέλη Ιουνίου οι εκπρόσωποι της Τρίτης Τάξης είχαν εκλέξει μια επαναστατική επιτροπή η οποία είχε εγκατασταθεί παράνομα στο Δημαρχείο των Παρισίων (Hotel de Ville) και έδινε την εικόνα μιας Αρχής που περίμενε να παραλάβει τα ηνία του κράτους. Σε αυτή την επιτροπή είχαν στρατολογηθεί μια πλειάδα μασώνων όπως οι Lassalle, Tassin, Deleutre, Quatremere, Jannin, Osselin, Garran de Coulon, Moreau de Saint Merry, Bailly κ.α. Πρώτη τους δουλειά ήταν να σχηματίσουν μια ένοπλη δύναμη αποτελούμενη από εξεγερμένους αστούς με αρχηγό τον Lassalle και υπαρχηγό τον Gaullard, αμφότεροι μασώνοι. Εκείνοι το πρωινό της 14ης Ιουλίου έστειλαν αντιπροσωπεία που συναντήθηκε με τον διοικητή της Βαστίλης ζητώντας του να παραδοθεί ενώ ήδη είχαν σχεδιάσει την επίθεση εναντίον του φρουρίου. Αρχηγός της εφόδου ήταν ο μασώνος Moreton de Chambrillant, ενώ επιμέρους αρχηγοί των τριών ομάδων επιτιθεμένων ήταν οι μασώνοι Santerre και Palloy (α ομάδα, συνοικία Σαν Αντουάν), Fournier (β ομάδα, συνοικία των Χαλ), Casonnier (γ ομάδα, περιοχής αψίδας Θριάμβου). Ο «μαέστρος» που ενορχήστρωνε την όλη επιχείρηση βέβαια δεν ήταν άλλος από τον πρίγκιπα Λουδοβίκο Φίλιππο της Ορλεάνης ο οποίος μέσα από το παλάτι του υποκινούσε και χρηματοδοτούσε την Επανάσταση, γεγονός που είχε γίνει ευρύτατα γνωστό και είχε καταγγεληθεί από όλες τις

βασιλικές Αυλές της Ευρώπης. Αρα δεν ήταν καθόλου αυθόρμητη και ασχεδιάστη η επίθεση εναντίον της Βαστίλης και είναι πλέον φανερό με τις εγγυήσεις και τις εντολές ποίου ο διοικητής της την παρέδωσε αμαχητί μαζί με την φρουρά της στους επαναστάτες.

Την επόμενη ημέρα της παράδοσης της Βαστίλης η επαναστατική επιτροπή που έδρευε στο Δημαρχείο σχημάτισε την Κομούνα των Παρισίων με δήμαρχο τον μασώνο Bailly, ενώ η ένοπλη δύναμη των αστών μετασχηματίστηκε σε Εθνική Φρουρά υπό την ηγεσία του μασώνου μαρκησίου La Fayette, ο οποίος έστω και πρόσκαιρα συγκέντρωσε με αυτόν τον τρόπο στα χέρια του την μόνη δύναμη που μετρούσε εκείνη την εποχή, την «δύναμη των επαναστατών». Έτσι μετά γεγονότα του Οκτωβρίου τόσο ο βασιλιάς όσο και η Εθνοσυνέλευση ουσιαστικά πέρασαν στα χέρια του μαρκησίου.

Πολλές στοές μετασχηματίστηκαν σε επαναστατικές πολιτικές λέσχες όπως η στοά «Εγκυκλοπαιδική» της Τουλούζης που έγινε «Εγκυκλοπαιδική Εταιρεία» ή η «Συγκέντρωση των Φίλων» που έγινε «Κέντρο των Φίλων» χωρίς μέσα από αυτήν την μετατροπή να χάσουν το τεκτονικό τους πνεύμα παρότι με την νέα τους μορφή ήταν πλέον ανοιχτές και στους αμήτους. Φρόντισαν πάντοτε να αναγνωρίσουν ως αρχή τους την Μεγάλη Ανατολή στην οποία μετά τον αποχριστιανισμό τους και την αποκήρυξη κάποιων αγίων που αρχικά είχαν ως ανακηρύξει ως προστάτες, είχαν την πλήρη αναφορά τους. Πολλές στοές, όπως η στοά «Parfaite Union» του Montauban κάλεσε τα μέλη της σε συνεδρίαση προκειμένου να υιοθετήσουν και να υπερασπίσουν όλες τις πράξεις της «Εθνοσυνέλευσης». Ο πρόεδρος της, Malezieux de Hamel, εγκωμίασε την «ευτυχημένη επανάσταση που πραγματοποιείται» και ευχαρίστησε τον Μεγάλο αρχιτέκτονα του Σύμπαντος που έκανε κάτι τέτοιο δυνατό. Στην ίδια συνεδρίαση ο Corbin de Pontbriand ισχυρίστηκε ότι «η νίκη της ελευθερίας και του πατριωτισμού είναι η πιο πλήρης νίκη του αληθινού μασώνου». Η στοά La Philadelphique των Παρισίων αμέσως μετά την «πτώση της Βαστίλης» έστειλε μια ανοιχτή επιστολή προς την Μεγάλη Ανατολή με την οποία επικροτούσε με ενθουσιασμό την Επανάσταση που προήγαγε το πνεύμα της Ισότητας το οποίο οι ίδιοι εφάρμοζαν από χρόνια στα εργαστήρια τους και ονόμαζε τα μέλη της που είχαν εμπλοκή στις πολιτικές εξελίξεις «vertueux citoyens», «bons frères» και «vraies maçons». Με την επικράτηση μάλιστα της Επανάστασης και τους ευρωπαϊκούς πολέμους που ακολούθησαν έθεσαν ως στόχο τους την ανατροπή των απολυταρχικών μοναρχιών της εποχής και τη ίδρυση φιλελευθέρων και συνταγματικών κυβερνήσεων. Επίσημα πα οι τέκτονες στελέχωναν σε μεγάλοι βαθμό το γενικό επιτελείο της Επανάστασης παίζοντας έναν πολύ σημαντικό ρόλο στις αποφάσεις και τις ενέργειες της. Έτσι για παράδειγμα υπό την επίτευση των μασώνων d' Aiguillon και Noailles καταργήθηκαν την νύχτα της 4ης Αυγούστου 1789 τα προνόμια των Φεουδαρχών, υπό την κηδεμονία του μασώνου La Fayette ενεκρίθη η Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη (σε δύο εκδοχές, το 1789 και το 1793), ο μασώνος Le Chapelier συνέταξε τον νόμο για την διάλυση των σωματείων, και ο μασώνος Chaumette ως πρόεδρος της κομούνας των Παρισίων τον Οκτώβριο του 1792 επιτάχυνε τον αποχριστιανισμό της Γαλλίας με την προώθηση της λατρείας του «Ορθού Λόγου».

Η εξέλιξη της πορείας της Επανάστασης είναι γνωστή και έτσι σταματούμε εδώ θεωρώντας ενδεικτικά τα παραδείγματα που δώσαμε και θέλοντας να απαντήσουμε σε μια ερώτηση που είναι πιθανόν να τεθεί. Όσοι έχουν μελετήσει την ιστορία της Γαλλικής Επανάστασης πιθανώς να αναρωτηθούν πως είναι δυνατόν οι μασονικές στοές να συνέβαλαν σε ένα επιχείρημα κατά την διάρκεια του οποίου πολλά από τα μέλη τους, μεταξύ των οποίων και ο Μεγάλος Διδάσκαλος της Μεγάλης Ανατολής της Γαλλίας, πρίγκιπας Λουδοβίκος Φίλιππος, έπεσαν θύματα των επαναστατών[2] κατατομούμενοι μάλιστα πολλές φορές. Θα απαντήσουμε με ένα πολύ γνωστό παράδειγμα από την ιστορία του μόλις περασμένου αιώνα. Το ότι ο Στάλιν εξεδίωξε από το κόμμα και την χώρα και δολοφόνησε τελικά στην Λατινική Αμερική τον Τρότσκυ, (Λεβύ Μπρόνσταιν), δεν μπορεί να μειώσει την συμμετοχή του δευτέρου στην Οκτωβριανή επανάσταση ούτε και να ακυρώσει τον σημαντικό ρόλο που έπαιξε ως διοργανωτής και πολιτικός επικεφαλής του

ιδιόρρυθμου «Ερυθρού στρατού» στην επιτυχή έκβαση του πολέμου και την επικράτηση των Μπολσεβίκων. Ή για να έρθουμε στο θέμα που εξετάζουμε δεν μπορεί κανείς να ισχυρισθεί ότι οι Γιρονδίνιοι δεν έπαιξαν κανέναν ρόλο στην Γαλλική Επανάσταση επειδή αργότερα εκκαθαρίστηκαν από τους Ιακωβίνους. Σίγουρα οι μασονικές στοές δεν είχαν μοναδικό και κύριο σκοπό τους την Επανάσταση, ωστόσο πολλά από τα μέλη τους είχαν δοθεί ολόθερμα στην επίτευξη αυτού του έργου και με την βοήθεια των στοών και του μεταξύ τους ισχυρού συνδέσμου συνέβαλαν πολλές φορές στην επίτευξη δυσπρόσιτων στόχων των Επαναστατημένων όπως ήδη καταδείξαμε. Τώρα το εάν κάποιοι μασώνιοι εκκαθαρίστηκαν από κάποιους άλλους, μασώνους ή μη, κατά την διάρκεια της εξέλιξης των γεγονότων είναι κάτι που αφορά αποκλειστικά στην επαναστατική διαλεκτική.

Οι στοές στήριξαν την επανάσταση όχι μόνο στην ιδεολογική προετοιμασία και στην έκρηξη της αλλά και στα υπόλοιπα χρόνια. Για παράδειγμα, τον Ιούνιο του 1790 η στοά «Φιλία» του Bordeaux έγραφε σε επιστολή προς αυστριακές στοές ότι «Παρόλο που η μεγάλη μας Εταιρεία παίρνει πολύ σπάνια μέρος στα πολιτικά γεγονότα, δεν μπορεί ωστόσο να μείνει αδιάφορη στο μεγάλο έργο της Επανάστασης». Τον Αύγουστο του ίδιου έτους η στοά «Αληθινό Φως» του Saint Fargeau υποστήριξε πως «έναν αληθινός και καλός τέκτονας δεν είναι και δεν μπορεί να είναι ξένος στο πνεύμα μιας επανάστασης προορισμένης να φέρει την ευτυχία στην Γαλλία και ακόμα παραπέρα μέσω κάποιων γενικευμένων επαναστατικών κινημάτων σε ολόκληρο τον κόσμο». Το ίδιο καλοκαίρι η στοά «Ο Θρίαμβος της Φιλίας» του Draguignan έστειλε στην Εθνοσυνέλευση μια συγχαρητήρια επιστολή η οποία έκλινε με τον όρκο: «Ορκιζόμαστε στην τεκτονική μας τιμή, να μαχόμεθα με το φλογερό μας ξίφος εναντίον της αριστοκρατίας, του δεσποτισμού και όλων των τυράννων του κόσμου». Η ίδια η Μεγάλη Ανατολή της Γαλλίας συχνά καλούσε τα μέλη της να υποστηρίξουν την Επανάσταση. Χαρακτηριστικά σε Εγκύκλιο της στις 5 Ιανουαρίου του 1792, ενώ η Επανάσταση βρισκόταν σε πλήρη εξέλιξη, ισχυριζόταν πως «η εποχή της άγνοιας πέρασε και η φλόγα της φιλοσοφίας και του ορθού λόγου λάμπει σε όλον τον κόσμο, και ο τεκτονισμός δεν μπορούσε παρά να είναι ευτυχισμένος που συνέβαλε στην διάλυση του σκότους». Οι μασώνιοι λοιπόν είχαν συμμετάσχει στην Γαλλική Επανάσταση με τον διπλό τους ρόλο και ως τέκτονες και ως επαναστάτες και είχαν συμβάλει καθοριστικά σε πολλές σημαντικές επιτυχίες της Επανάστασης καθώς και στην δημιουργία των συμβόλων και των ιδανικών της όπως το «Ισότητας-Αδελφότητας-Ελευθερία» στα οποία δεν αναφερθήκαμε εκτενώς μιας και δεν περιλαμβάνονται στο θέμα που εξετάσαμε.

Σημειώσεις

[1] Σύμφωνα με την διδασκαλία των τεκτονικών στοών όταν ο μυθικός ιδρυτής τους Χιράμ απήχθη στα έγκατα της γης και στο «βασίλειο του πυρός» συνάντησε τον βιβλικό του πρόγονο Κάιν ο οποίος του αποκάλυψε ότι οι απόγονοι του θα έχουν ως έργο την ευεργεσία και τον διαφωτισμό των απογόνων του Αδάμ ευρισκόμενοι σε διαρκή αντιπαλότητα με τους θρόνους και το ιερατείο. Τελικά όμως οι απόγονοι του θα υπερισχύσουν και θα καταρρίψουν την ισχύ των βασιλέων και των ιερατείων. Από την διδασκαλία αυτή εξηγείται η αντίθεση τους με την πολύ καθολική δυναστεία των Βουρβόβων. Επιπλέον πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι ποτέ οι μυστικές εταιρείες δεν συγχώρεσαν στους Λουδοβίκους ότι ένας προγονός τους, ο Φίλιππος ο Ωραίος, 400 χρόνια πριν την Γαλλική Επανάσταση, διέλυσε το Τάγμα των Ναϊτών και δήμευσε την περιουσία τους. Στα μάτια πολλών η κατατόμηση του αθώου Λουδοβίκου ΙΣΤ΄ και το τραγικό τέλος της οικογενείας του φάνταζε σαν εκδίκηση των στοών για την δράση του προγόνου του εναντίον των θρησκευτικών τους προγόνων. Ο ίδιος ο Βίκτωρ Ουγκώ, υμνητής της Επανάστασης και της Δημοκρατίας, συγκλονισμένος από το τραγικό τέλος του μονάρχη αναφώνησε εν είδη προσευχής: «Πήγαινε στους Ουρανούς απόγονε του αγίου Λουδοβίκου».

[2] Ο Φίλιππος Ισότητα πίστεψε το 1793 ότι η μασονία έγινε ύποπτη και ότι θα εδιώκετο από τον Ροβεσπιέρο. Θέλοντας να γλιτώσει ο ίδιος πιθανό διωγμό υπολόγισε λάθος και με μια ανοιχτή επιστολή, αυτός ο Μέγας Διδάσκαλος της Μεγάλης Ανατολής της Γαλλίας, παραιτήθηκε από την θέση του. Οι μασώνιοι αντιδρώντας στον καιροσκοπισμό του έσπασαν συμβολικά το ξίφος του και το ίδιο έτος (1793) κατηγορήθηκε για προδοσία και κατατομήθηκε. Η κατατόμηση του δηλαδή ήταν

ένα «εσωτερικό» τους θέμα.

Βιβλιογραφία

- Λε Μπόν, Αυγούστου, Η ψυχολογία των Επαναστάσεων, Αθήνα, 1965.
- Τάρλε Ευγενίου, Ταλευράνδος, εκδ. Πάπυρος, Αθήνα 1998.
- Fay Bernard, *La Franc-maçonnerie et la révolution intellectuelle du XVIII siècle*, Paris 1961.
- Mercier S., *L'an deux mille quatre cent quarante. Rêve s'il fut jamais*. London 1772.
- Ferrer Bennimeli J.A., *Bibliografia de la Masoneria*, Madrid, 1978.
- Ferrer Bennimeli J.A., *Masoneria, Iglesia e Ilustracion*, Fundacion Universitaria Espanola, Madrid 1982.
- Walter G., *Répertoire de l'histoire de la Révolution franc aise: Travaux publiés de 1800 a 1940*, Paris 1941.
- Caron P., *Bibliographie des travaux publiés de 1866 a 1897 sur l'histoire de la France depuis 1789*, Slatkine-Megariotis Reprints, Genève, 1974.
- Mornet D., *Les origines intellectuelles de la révolution française (1715-1787)*, Paris 1947.
- Lenhoff E., *Il libero muratore*, Livorno, 1976.
- Naudon P., *La Franc-maçonnerie*, Paris, 1972.
- Naudon P., *La Massoneria nel mondo dalle origini a oggi*, Editrice Prealpina, 1983.
- Naudon P., *Les origines religieuses et corporatives de la Franc-maçonnerie*, Paris, 1984.
- Findel J.F., *Histoire de la franc-maçonnerie depuis son origine jusqu' a nos jours*, Paris 1866, Bologne 1976.
- Evola J., *Scritti sulla massoneria*, Roma, 1984.
- Gerard A., *La révolution française, mythes et interprétation, 1789-1970*, Paris 1970.
- Mounier J.-J., *De l'influence attribuée aux philosophes, aux francs-maçons et aux illuminés sur la Révolution de France*, J.C.Cotta, Tübingen, 1801.
- Priouret R., *La Franc-maçonnerie sous les lys*, Paris 1976.
- Godechot J., *La prise de la Bastille*, Paris 1965.
- Godechot J., *La contre-révolution, 1789-1804*. Paris 1961.
- Blanc L., *Histoire de la Révolution française*, Paris, 1847, III, 71-118, (chapitre I, Les Révolutionnaires mystiques.)
- Jouaust, *Histoire du Grand Orient de France*, Rennes Paris, 1865.
- Lantoine A., *La Franc-maçonnerie dans l'Etat*, Paris 1935.
- Mattogno Gian Pio, *La Massoneria e la Rivoluzione Francese*, Edizioni all' insegna del Veltro, Parma, 1990.
- Cretineau-Joly J., *L'Eglise romaine en face de la Révolution*, Paris 1976.
- Gautrelet X., *La Franc-maçonnerie et la révolution*, Lyon 1872.
- D'Estampes L., Jannet C., *La franc-maçonnerie et la révolution*, Avignon 1884.
- Koselleck R., *Critica illuministica e crisi della societa borghese*, Bologna 1972.
- Le Bihan A., *Francs-maçons parisiens du Grand Orient de France (fin du XVIII siècle)*, Paris 1966.
- Le Bihan A., *Loges et chapitres de la Grande Loge et du Grand Orient de France (2e moitié du XVIII siècle)*, Paris 1967.
- Lebey A., *La Fayette ou le militant franc-maçon*, Paris 1937.
- Vacaut A., Mangenot E., Amann E., *Dictionnaire de Théologie catholique*, Paris 1930.
- Lamarque P., *Les francs-maçons aux Etats Generaux de 1789 et a l'Assemblée Nationale*, Paris 1981.
- Farge R., *Camille Desmoulins au jardin du Palais Royal*, Paris 1914.
- Karmin O., *L'influence du symbolisme maconique sur le symbolisme révolutionnaire*, Paris 1910.